

Telefonkatalogens historia i Sverige

Det börjar så smått i slutet av 1800-talet med ett grått häfte på 14 sidor i några hundra exemplar. I dag innehåller de 34 delarna i 28 regioner sammanlagt 34 000 sidor.

Det är Kungliga Telegrafverket – senare Televerket, Telia, Telia-Sonera – som ger ut den första svenska rikstelefonkatalogen anno 1889: en förteckning över 320 abonnenter i Stockholm, för övriga gällde så kallat namnanrop.

Telefonins historia i Sverige börjar 1877

Telefonins historia i Sverige tog sin början redan 1877 med det första samtalet. Den första "telefonkatalogen" kom strax därefter: 1880 publicerade Stockholms Telefonförening en förteckning över sina 156 medlemmar, de flesta boende i Gamla stan. 1885 var Stockholm Europas telefontätaste stad med fler telefoner än London. Året efter förmedlades i genomsnitt 18 222 samtal om dagen vid Allmänna Bolagets telefonstation.

Telefonkatalogens innehåll under 100 år

När katalogen fyller 100 år (1989) firas detta med ett jubileumsomslag. Alla delarna pryds av ett lejon som håller i telegrafpilarna, ett vanligt motiv i katalogens barndom. Jubilarerna hade annars genomgått flera förändringar under årens lopp. Bland annat ordnas abonnenter med samma efternamn i början på 1970-talet efter förnamn och inte titel som varit fallet sedan 1890.

Under de första åren på 70-talet övergår man även till datasättning och en ny stilsort införs för att få plats med fler uppgifter. Detta var inte första gången Televerket gjorde på detta sätt, vilket leder till att antalet sidor i katalogen minskar trots att abonnenterna blir fler.

I slutet på 1930-talet får katalogen ett nytt format som består ända fram till 1967, ett förändringsår, när de tre kronor som tidigare prytt delarna ersätts med televerkets emblem. Stora delar av katalogens allmänna text omarbetas också för att anpassas till den automatiserade telefontrafiken.

Telefonkatalogens omslag

Katalogomslagen har varierat under årens lopp. Efter att länge mest gått i grått, blått, brunt och grönt blir de allt färggladare mot slutet av 1970-talet när teckningar ritade av skolbarn och med motiv från deras hembygder pryder de olika delarna.

Tio år senare ersätter färgfoton barnteckningarna. Och 1987 introduceras de blå och gröna sidorna med samhällsinformation samt en postnummerrförteckning och temaomslag.

Svenska uppfinningar, maträtter, svenskt sittande (stolar!) och svensk arkitektur är några teman som funnits på omslagen genom åren. Bland de mer

uppmärksammade är katalogen med konstnären Dan Wolgers namn och telefonnummer som ett konstverk på en del.

Vid millennieskiftet är temat det skrivna ordet, exempelvis ord med anknytning till textilbranschen för Boråsdelen.

Ett år senare – 2001 – är Gula Sidorna samlingsnamn för hela katalogen. Årets paroll ekar hela vägen tillbaka till den allra första svenska rikskatalogen: "När du verkligen vill ha tag på någon."

Viktiga kataloghistoriska händelser 1889 - 2005

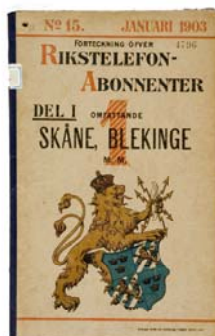
1889

Den första rikstelefonkatalogen kommer ut i ett par hundra exemplar. Det är ett grått häfte på 14 sidor med en förteckning över 320 abonnenter i Stockholm, för övriga gällde namnanrop. Det är Kungliga Telegrafverket, vars nät nu förbinder Stockholm med Göteborg via Mariestad, Skövde, Västerås och Örebro samt de enskilda näten i Eskilstuna och Strängnäs, som ger ut katalogen. Senare samma år ges en utökad förteckning på 32 sidor ut. Omslaget pryds av ett Göta Lejon som håller telepilarna och riksvapnet.

1903

Katalogen delas i sex delar. Del tre räcker för alla abonnenter i Västsverige. Nu minskar sidantalet och pappersåtgången per abonnent. Katalogen blir dessutom lättare att hantera.

1911

Lejonet på omslaget ersätts med lilla riksvapnet, omgärdat av en kungakrona och Serafimerordens kedja.

1918

Staten köper Allmänna Bolaget och fem år senare slås de bägge telenätens telefonkataloger samman till en.

1930

Införs de första tätortskartorna. 1935 sker en ny delning av katalogen – nu till nio delar – den skulle följas av flera delningar efter kriget på grund av pappersransonering. Fler delar och mindre bokstäver minskar pappersåtgången.

1937

Det finns nu en mindre karta på framsidan över katalogområdet samt en förteckning över alla katalogens delar.

1938

Katalogen får ett nytt format som behålls i nästan 30 år. Omslaget formges av konstnären Akke Kumlien och föreställer riksvapnet i förenklad och stiliserad form.

1951

Nu har telefonkatalogen 25 delar och Stockholmsdelen utgör tre av dessa. För att spara utrymme införs en mindre stilgrad 1953 som får till följd att sidantalet minskar trots att abonnenterna blir fler.

1967

Dags för en rejäl omgörning: nytt omslag, en stor del av katalogens allmänna text omarbetas och får en ny uppdelning för att passa den automatiserade telefontrafiken. Nu ersätts omslagets tre kronor med televerkets emblem. Herbert Lindgren utformade omslaget där emblemet ritats av Carl-Axel Acking.

1972

Mellan 1972 och 1975 övergick Televerket till datasättning av katalogerna och en ny stilsort införs. Samtidigt sker en stor ändring av inplaceringen. Abonnenterna (med samma efternamn) ordnades efter förnamn och inte som tidigare efter titel.

1977

Omslagen har hittills gått i grått, blått, brunt och grönt men blir nu färggrannare när barnteckningar används. Teckningarna har motiv från skolbarnens hembygder.

1978

Televerket lanserar Gula Sidorna, rubrikannonser från företag, tillsammans med amerikanska ITT. Katalogen har växt till 31 delar (i 28 regioner).

1984

Televerket utövar sin option att förvärva ITTs verksamheter inom Gula Sidorna i Sverige.

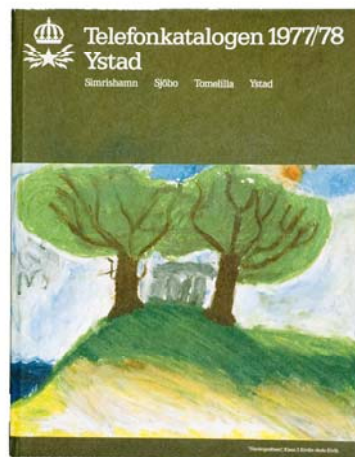
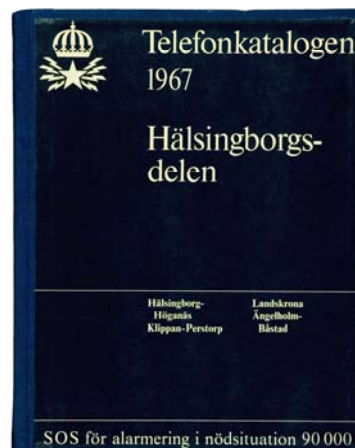
1986

Barnteckningarna på omslagen ersätts av färgfoton och året därpå är det premiär för temaomslag. 1987 introduceras även de blå och gröna sidorna med samhällsinformation samt en postnummerförteckning. Nu består telefonkatalogen av 33 delar, i 28 regioner. Och 1988 kommer del 34 när Stockholmsförteckningen delas i två, en hushålls- och en företagsdel.

Televerket expanderar katalogverksamheten och förvärvar det oberoende katalogföretaget Din Del som publicerar lokala kataloger. Föregångaren till Emfas (Företagskatalogen) etableras.

1987

Kommuninformation (Gröna Sidorna) och Hälso- och sjukvårdsinformation (Blå Sidorna) införs.

1997

Temat är nu svenskt sittande. Föreningen svensk form och Telia visar detta från chefsstolen, vävstolen och barnstolen till rullstolen. I boken "Stolar talar" finns de 34 omslagen samlade. Varje stol berättar en historia och i boken kan man läsa hur omslagsbilden anknyter till bygden som katalogen representerar.

1998

Hela katalogen finns nu även som cd-romskiva. Cd:n utkommer tre gånger om året.

1999

FN:s deklaration av de mänskliga rättigheterna är temat. Omslagen illustreras av Stina Wirsén och Hiroko Kimura. I cd-versionen kan man söka efter privatpersoner under Vita sidorna, efter företag under de Rosa eller efter varor och tjänster under 5 000 rubriker i de Gula. Man kan även se vem som har ett visst telefonnummer.

2001

Hela katalogen kallas nu för Gula Sidorna. Under parollen "När du verkligen vill få tag i någon" informeras om sätt att hitta kataloguppgifter via olika källor: papperskatalog, Internet, cd-rom, telefon och med WAP-teknik i mobiltelefonen. Omslagen är foton av landskap med två tecknade figurer som springer efter varandra, möjligen för att få kontakt på ett mer traditionellt sätt.

2005

Gula Sidorna får en ansiktslyftning och förbättrade funktioner. Till nyheterna hör förstärkt samhällsinformation samt guider inom restaurang, bröllop och kropp & själ. Det nya omslagstemat är "lokala broar" med den symboliska betydelsen: Eniro - Brobyggare mellan människor.

Gula Sidorna är fortfarande ett av Sveriges viktigaste uppslagsverk – Sveriges mest lästa bok – och innehåller uppgifter om mer än fyra miljoner hushåll, företag och organisationer.

Mer information

Alla katalogbilder från [Tekniska museet](http://www.tekniskamuseet.se).

För bilder på katalogomslag och mer information om kataloger genom tiderna, se länk till <http://www.tekniskamuseet.se/templates/Page.aspx?id=3556>.

